

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР
СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ З ПИТАНЬ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

1

**Щодо наукового висновку
члена НКР при Верховному Суді**

Шановний пане Михайле!

Принагідно засвідчуємо повагу та повідомляємо, що 29.06.2022 до Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України (далі – *Центр*) надійшов лист Верховного Суду (вих.№ 33/0/27-22 від 27.06.2022) (далі - *Лист*) на ім'я директора Центру, члена Науково-консультативної ради при Верховному Суді проф. В. Федоренка про надання наукового висновку щодо питань, які виникли під час розгляду справи № 805/1312/16-а за позовом ТОВ «Торговий дім «Еко-вугілля України» до Національного банку України, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, відділу державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців Шевченківського району, Реєстраційної служби Головного територіального управління юстиції в м. Києві, третя особа- - Публічне акціонерне товариство «Комерційний банк «ТК Кредит», про визнання протиправними та скасування постанов та рішень, зобов'язання вчинити певні дії, що перебуває у провадженні Касаційного адміністративного суду у складі Верховного суду.

До розгляду були поставлені наступні питання:

Чи означає словосполучення «якщо рішення суду ще не виконане» у пункті 1 частини п'ятої статті 361 КАС України те, що у зв'язку з виключними обставинами підлягають перегляду лише рішення, які підлягають виконанню? Чи це словосполучення є застереженням лише щодо тих судових рішень, які не можуть бути переглянуті з підстав, визначених у пункті 1 частини п'ятої статті 361 КАС України?

Чи можуть бути переглянуті за виключними обставинами на підставі пункту пункті 1 частини п'ятої статті 361 КАС України судові рішення, якими

відмовлено в задоволенні позовних вимог на підставі Закону, неконституційність якого згодом встановлена Конституційним Судом України?

По суті наведених питань, зазначимо таке.

Статтею 361 Кодексу адміністративного судочинства України, крім іншого, врегульовано підстави та порядок оскарження за виключними обставинами судових рішень, за якими закінчено розгляд справи і які набрали законної сили. Підставами для перегляду судових рішень у зв'язку з виключними обставинами є:

- встановлена Конституційним Судом України неконституційність (конституційність) закону, іншого правового акту чи їх окремого положення, застосованого (не застосованого) судом при вирішенні справи, якщо рішення суду ще не виконане;

- встановлення вироком суду, що набрав законної сили, вини судді у вчиненні кримінального правопорушення, внаслідок якого було ухвалено судове рішення;

- встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні цієї справи судом.

Зі змісту вказаної норми закону випливає, що перелік цих підстав є обмеженим і не підлягає розширенню.

Водночас, стаття 151-1 Основного Закону закріплює за Конституційним Судом України компетенцію вирішення питання про відповідність Конституції України (конституційність) закону України за конституційною скаргою особи, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить Конституції України. Конституційна скарга може бути подана в разі, якщо всі інші національні засоби юридичного захисту вичерпано.

Рішення та висновки, ухвалені Конституційним Судом України, в силу статті 151-2 Основного Закону, є обов'язковими, остаточними і не можуть бути оскаржені.

Разом з тим, у відповідності до статті 152 Основного Закону, закони, інші акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність, якщо інше не встановлено самим рішенням, але не раніше дня його ухвалення.

На даний час існуюча судова практика щодо можливості перегляду судових рішень у зв'язку з виключними обставинами з підстав встановлення Конституційним Судом України неконституційності (конституційності) закону, іншого правового акту чи їх окремого положення, застосованого (не застосованого) судом при вирішенні справи, йде шляхом не визнання права суб'єкта оскарження судових рішень з підстав, передбачених пунктом 1 частини п'ятої статті 361 КАС України, оскільки на момент ухвалення судових рішень норма закону, згодом визнана неконституційною, була чинною, рішення не

підлягали виконанню; перегляд рішень з цих підстав порушує принцип правової визначеності.

Однак треба зауважити, що особа, в інтересах якої Конституційним Судом України прийнято рішення про неконституційність (конституційність) закону, іншого правового акту чи їх окремого положення, застосованого (не застосованого) судом при вирішенні справи, не може бути позбавлена на перегляд ухваленого щодо до неї судового рішення, тобто на ефективний захист та поновлення своїх прав.

Це в повній мірі кореспондується з статтею 55 Основного Закону, якою закріплені права і свободи людини і громадянина, які захищаються судом. Вказаною нормою гарантується право кожного на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Також, статтею 129 Основного Закону одним з основних засад судочинства забезпечення права на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках - на касаційне оскарження судового рішення.

Крім того, статтею 2 Кодексу адміністративного судочинства України одним з основних засад адміністративного судочинства зафіксовано забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у випадках, визначених законом.

Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою України, який забезпечує сталість, єдність судової практики, відповідно до наданих повноважень, крім інших, здійснює правосуддя як суд касаційної інстанції та узагальнення судової практики.

Висновок:

1. За розумінням та тлумаченням пункту 1 частини п'ятої статті 361 КАС України словосполучення «якщо рішення суду ще не виконане» у зв'язку з виключними обставинами підлягають перегляду лише рішення, які підлягають виконанню.

2. За існуючої редакції статті 361 КАС України судові рішення, якими відмовлено в задоволенні позовних вимог на підставі Закону, неконституційність якого згодом встановлена Конституційним Судом України, не можуть бути переглянуті за виключними обставинами.

Директор,
член НКР при Верховному Суді
доктор юридичних наук, професор

Владислав ФЕДОРЕНКО